

Kanunnik, kosmoloog en astronoom Georges Lemaître (1894-1966) uit Leuven stelde in 1931 dat het uitdijend heelal een gevolg is van de 'hypothese van het primitieve atoom', beter bekend als de oerknaltheorie. Als simpel kunstenaar vertaal ik deze theorie als dat alles begon met een minuscule krasje; een karaktertje dat zich al rap ontspon tot een web aan krassen, een proces zonder doel dat zich tot de dag van vandaag voltrekt en ons daarmee het karakter van het universum toont zoals wij dat kennen en betekenis aan geven.

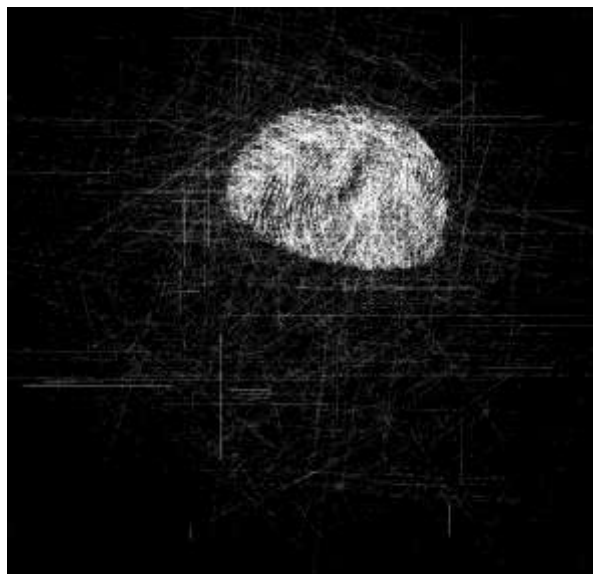
Als kunstenaar onderzoek ik de relatie tussen de woorden *krassen* en *karakter*:

Een kras kan een karakter zijn en vice versa. Zowel een kras als een karakter kunnen beiden een inkerving zijn, met de nuancering dat een kras iets willekeurigs of toevalligs kan zijn, terwijl een karakter meestal een bedachte voorstelling is, vervaardigd door een graveur (ingekrast), een kalligraaf, tekenaar, kunstschilder, woordkunstenaar, of iemand zoals ik.

Als kunstenaar is mijn stellingname dat alles zowel een kras als een karakter is dus ook de kunstenaar:¹

Heeft een kras een bepaald *karakter*, zo ook de kunstenaar *die tevens een karakter is*, een karakter dat in de loop van het kunstenaarsleven krassen maakt en bekrast wordt; krassen in de vorm van woorden en beelden die een positieve of negatieve waarde meedragen, door toeval gevormd in een gesprek, film of boek, leven en dood, multimedia of welke ervaring dan ook, zoals kijken door een microscoop en telescoop: alles is woord, alles is beeld, *alles is en heeft karakter, alles is kras*.

Een voorbeeld uit mijn *krassen/karakter* onderzoek is deze afbeelding van mijn duimafdruk²:

Deze duimafdruk is gemodelleerd naar een iconische foto uit de ruimtevaart: *Earthrise* (zie volgende bladzijde). Genoemde foto dateert van kerstavond 1968 toen het Amerikaanse ruimteschip Apollo 8 rond de maan vloog. Aan boord waren drie astronauten. Zij waren de eerste mensen die naar de maan vlogen (niet landen) en maakten deze foto:

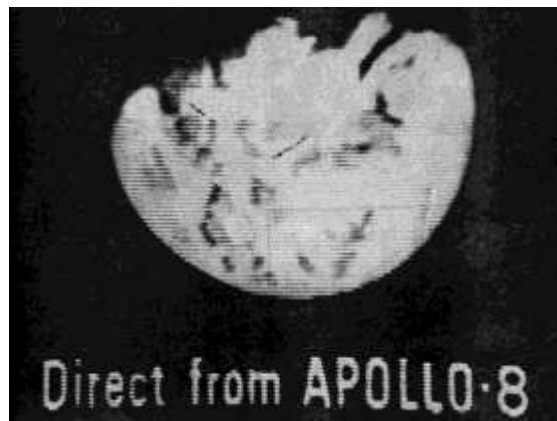
¹ Vrij naar: 'Jeder Mensch ist ein Künstler' (Joseph Beuys).

² *The Earth as my thumb*: <https://moongallery.eu/2026/01/07/artists-statement-peter-westenbrink/>

Earthrise. Apollo 8 opname AS08-14-2383 van 24 december 1968.³
(Astronaut Frank Borman: 'The good Earth'.)

Earthrise is dus een van de beroemdste foto's uit de bemenste ruimtevaart. Een foto waar wij wel even op moesten wachten (de astronauten en hun fototoestellen moesten eerst veilig op aarde terugkeren). Maar geen nood. Aan boord was ook een zwartwit tv-camera. Daarmee zagen we thuis op de zwartwit-televisie tijdens een live uitzending uit de ruimte (en de volgende dag in de krant) dit:

Dus ZO ziet 'het' eruit als je in de ruimte bent, was mijn onmiddellijke gedachte toen ik als jochie dat live tv-beeld zag. Jaren later voegde ik aan dat 'ZO' de woorden 'krassen' en 'karakter' toe. Waarom was dat?

³ Met verwijzing naar deze foto maakte Artemis II met Pasen 2026, enigszins geforceerd, een *Earthset*. Na bijna 54 jaar maakte de mens weer een reis naar de maan. Ook in de kunst wordt soms verwezen naar een iconisch kunstwerk. Zo ook Artemis II dat met *Earthset* niet alleen een maanreis laat zien dat het 'karakter' heeft van Apollo 8, maar ook dat er een nieuw maanhoofdstuk is aangebroken in de bemenste ruimtevaart. Nu wel hopen dat het geen 'krassen' oploopt die tot de ondergang van het project leiden.

Dat zwartwit tv-beeld vond, en vind, ik interessanter dan die Apollo 8-kleurenopname van een aarde hangend boven het maanoppervlak die ik weken later in een tijdschrift aantrof.

Het herhaalde zich een half jaar later (20 juli 1969) toen Neil Armstrong met Apollo 11 op de maan landde; de live zwartwit tv-beelden vanaf de maan, en foto's daarvan in de kranten, raakten mij meer dan de op de maan gemaakte glossy kleurenfoto's. Die beelden associeerde ik eerder met vakantie-foto's (kijk, we hadden elke dag zon) van een verre bestemming, dan met het karaktervolle krasserig zwartwit van een onbekend en mysterieus oord dat ik zag op tv en in kranten; buiten de dampkring IS ALLES anders of ZIE JE ALLES anders was de impact die het op mij als 12-jarige had.

Maanlanding Apollo 11. Op de zwartwit tv-foto maakt Neil Armstrong (op de rug gezien) de kleurenfoto links.

Dat 'idee' heeft mij dan ook nooit meer losgelaten; het zit diep in mijn zijn gekrast. De Apollo-zwartwitbeelden appelleerden op een of andere wijze direct aan mijn existentie. Dat is sindsdien niet veranderd, met dit verschil dat ik het voor mijzelf nu beter kan duiden. Ik kan het nu verwoorden en verbeelden; het heeft (mijn) karakter gekregen. In aantekeningen van mij uit 2021 lees ik over bovenstaand tv- c.q. krantenbeeld van de Apollo 11-maanlanding:

'...een uitgewreven vlek: een krasserig zwartwit tv-beeld. Voor mij is het sindsdien vanzelfsprekend zelf zo'n krasserig beeld te zijn als ik op de maan sta.'

Hieruit blijkt dat ik dergelijke beelden uit de ruimte dus niet alleen met mijn bestaan associeer, maar ook met 'krassen' waar ik, als kunstenaar, het begrip 'karakter' aan toevoegt heb. Anders geformuleerd: mijn bestaan rijmt met die beelden en die woorden.

*

Terug naar mijn 'duimafdruk' van bladzijde 1:

Het is een recent werk dat ik gemaakt heb als illustratie bij een blog over 'hoe de maan de aarde ziet'. Daar hoort dit onderschrift bij:

'I always imagined that one day, being in a spaceship or on the Moon, I would be just like those blurry, sometimes overexposed and often distorted, yet beautiful images. For me as a child, that was what everything looked like in the hostile, mysterious darkness of space. As an artist, I use this view of (being in) space as a reflection on my existence.'

In dat onderschrift gaat het hier om de volgende twee zinsdelen:

'blurry, sometimes overexposed and often distorted, yet beautiful images' en 'hostile, mysterious darkness of space'.

Met deze zinsdelen verwijst ik wederom naar de zwartwitbeelden van de Apollo's 8 en 11. Memoreer ik bij '11' 'zelf zo'n krasserig beeld te zijn als ik op de maan sta', in het onderschrift bij de 'duimafdruk' zeg ik dat 'this view of (being in) space' (...) 'a reflection on my existence' is.

Die 'duimafdruk' is dus meer dan een duimafdruk; het is een 'zelfportret'. Niet alleen van mijn naar de aarde gemodelleerde duimafdruk, maar het gehele plaatje. Het gehele plaatje is een zelfportret; dat gehele 'krasserig beeld'. Hetzelfde geldt voor deze woorden uit het onderschrift: 'blurry', 'overexposed', 'distorted', 'beautiful', 'hostile', 'mysterious', 'darkness' en 'space'. Ze vertegenwoordigen eveneens dat zelfportret.

De laatste zin in het onderschrift vat het 'zelfportret' mooi samen: 'As an artist, I use this view of (being in) space as a reflection on my existence.'

*

Het 'zelfportret' ('reflection on my existence') bestaat uit willekeurige krassen, een stijl dat niet specifiek naar *Earthrise* verwijst, maar naar specifieke zwartwitbeelden als die van Apollo 8- en 11. Ook al mijn andere krassige zwartwitwerken beschouw ik als 'zelfportretten' die zowel mij (als kunstenaar) en het universum representeren; de mens die deel is van het universum:

De mens als deel van het universum wordt mooi uitgebeeld door de Griekse kunstenaar Félicie d'Estienne d'Orves (Parijs). In Leuven kan je haar installatie *Primeval Atom* vinden; een kosmologisch kunstwerk naar Lemaître's 'primitieve atoom' dat de gehele stad bestrijkt. Bronzen medaillons die zij in het plaveisel heeft geplaatst vertegenwoordigen elk een bekend sterrenstelsel⁴. Dwalend door de stad, al dan niet vanwege dagelijkse beslommeringen, ontwaart de mens - de medaillons ontdekkend - zichzelf als deel van het universum waarvan *Primeval Atom* het beginpunt is⁵; het moment van de *Big Bang*, het begin van alles met het karakter van een 'knal', maar aangenomen wordt dat het begin een 'zeer klein heet punt' geweest is, als grootste medaillon te vinden op het Rector de Somerplein.

Leuven is een pittoresk, leuk en vriendelijk studentenstadje. Veilig ook volgens insiders en mensen die het weleens bezocht hebben. Wat dat betreft niet echt een representant voor het echte universum, want behalve sterrenstelsels zoals de Melkweg met daarin onze aarde met het gezellige Leuven, is het daar leeg, of, zoals de naar de maan vliegende Artemis II astronaut Victor Glover het formuleert: 'In all of this emptiness, this is a whole bunch of nothing, this thing we call the universe.'

Maar het universum is niet echt leeg. De sterrenstelsels worden omgeven door, en zijn doordrenkt met, onzichtbare gevaarlijke kosmische straling die lelijke krassen maken. Dat 'a whole bunch of nothing' ziet Glover dan ook in de context van planeet aarde, eenzaam doelloos in een diepzwarte mooie uitgestrekte onherbergzame kosmos waar een temperatuur heerst van -270°C.

Aarde is een safe haven. Aan de mens - al die karakters die ook 'a whole bunch of' krassen kunnen zijn - de taak om de 'good Earth' goede aarde te laten. Zo niet, dan wordt ook 'Leuven' minder mooi.

⁴ <https://www.youtube.com/watch?v=mHF-L-dd7O8>, <https://visitleuven.be/en/primeval-atom-artwork>.

⁵ Een vergelijkbaar project is het Planetenpad in de stad Utrecht dat het zonnestelsel uitbeeld. Het pad begint met de zon op het Domplein: <https://www.planetenpad.nl/ppu/>.